

I. NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W POWSZECHNYM SYSTEMIE EMERYTALNYM

Od 1 października 2017 r. wiek emerytalny będzie wynosił 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Najważniejsze zmiany wprowadzone do ustawy emerytalnej polegają na obniżeniu stażu wymaganego od kobiet do uzyskania najniższej emerytury, a także na wydłużeniu możliwości otrzymania emerytury nauczycielskiej. Niekorzystną zmianą jest likwidacja prawa do skorzystania z emerytury częściowej.

1. Powrót do poprzedniego wieku emerytalnego

Najważniejszą regulacją zawartą w nowelizacji ustawy emerytalnej jest obniżenie wieku emerytalnego. Wiek ten jest podwyższany sukcesywnie od 1 stycznia 2013 r. dla kobiet urodzonych po 31 grudnia 1952 r. oraz dla mężczyzn urodzonych po 31 grudnia 1947 r. – według zasady, że dla urodzonych w każdym kolejnym kwartale jest on wyższy o 1 miesiąc. Przykładowo dla osób, które kończyły powszechny wiek emerytalny w IV kwartale 2016 r., wiek ten wynosił 61 lat dla kobiet (urodzonych w IV kwartale 1955 r.) oraz 66 lat dla mężczyzn (urodzonych w IV kwartale 1950 r.). Docelowo powszechny wiek emerytalny miał wynosić 67 lat dla obu płci.

Od 1 października 2017 r. powszechny wiek emerytalny zostanie obniżony do wieku, który obowiązywał przed 1 stycznia 2013 r., tj. do 60 lat dla kobiet oraz 65 lat dla mężczyzn. W takim wieku będą mogły przechodzić na emeryturę zarówno osoby, które nowy, obniżony wiek emerytalny ukończą po wejściu w życie nowych regulacji, jak i osoby, które obniżony wiek ukończyły (lub ukończą) przed 1 października 2017 r., a więc w okresie, gdy obowiązywał podwyższony wiek. Jeśli nie mają przyznanej emerytury z tytułu ukończenia podwyższonego wieku (w szczególności dlatego, że dotychczas go nie ukończyły), będą mogły uzyskać emeryturę z tytułu ukończenia wieku emerytalnego obniżonego do 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. ZUS przyzna im wtedy to świadczenie od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie wcześniej niż od 1 października 2017 r.

Od 1 października 2017 r. ZUS będzie również przyznawał emeryturę z urzędu tym osobom, które ukończyły wiek emerytalny i pobierają rentę z tytułu niezdolności do pracy. Zasada ta nie będzie jednak dotyczyła rencistów, którzy w dniu wejścia w życie nowelizacji (1 października 2017 r.) będą już mieli ustalone prawo do okresowej renty z tytułu niezdolności do pracy (nie mając prawa do emerytury). Osoby te zachowają uprawnienia do tego świadczenia do dnia osiągnięcia „podwyższonego” wieku emerytalnego obowiązującego obecnie w zależności od roku i kwartału, w którym się urodzili, chyba że przed tym dniem utracą prawo do renty, np. w związku z ustaniem niezdolności do pracy lub zgłoszeniem wniosku o emeryturę. Taki wniosek mogą zgłosić po osiągnięciu obniżonego wieku emerytalnego, aż do końca

miesiąca, w którym ukończą podwyższony wiek emerytalny, obowiązujący przed 1 października 2017 r.

Przykład

Irena P. urodziła się w styczniu 1957 r. Podwyższony wiek emerytalny wynoszący dla kobiet urodzonych w I kwartale 1957 r. 61 lat i 5 miesięcy ukończyłaby w czerwcu 2018 r. W związku z wejściem w życie ustawy obniżającej wiek emerytalny dla wszystkich kobiet do 60 lat, będzie mogła ubiegać się o emeryturę już w październiku 2017 r. Wymagany wiek ukończy bowiem w styczniu 2017 r. Jeśli z wnioskiem o emeryturę wystąpi w październiku 2017 r., ZUS przyzna jej świadczenie od dnia wejścia w życie ustawy obniżającej wiek emerytalny. Jeśli zaś wniosek zgłosi później, przyznanie nastąpi od miesiąca zgłoszenia tego wniosku.

Przykład

Roman B. urodził się 20 grudnia 1952 r. Od 1 sierpnia 2013 r. jest uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy przyznanej do dnia ukończenia podwyższonego wieku emerytalnego, który dla mężczyzn urodzonych w IV kwartale 1952 r. wynosi 66 lat i 8 miesięcy, tj. do 20 sierpnia 2018 r. W związku z wejściem w życie ustawy obniżającej wiek emerytalny nie straci prawa do renty po ukończeniu 65 lat w grudniu 2017 r. Wraz z osiągnięciem tego wieku będzie mógł natomiast zgłosić wniosek o emeryturę.

2. Kobiety wcześniej przeliczą emeryturę ze środkami z OFE

Kobiety, które przystąpiły do otwartego funduszu emerytalnego, po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego, razem z emeryturą z I filaru, mogą nabyć prawo do okresowej emerytury kapitałowej (z II filaru) na okres do ukończenia powszechnego wieku emerytalnego przewidzianego dla mężczyzny urodzonego w tym samym roku i kwartale. Świadczenie to przysługuje im wówczas, gdy kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie w ZUS równa jest co najmniej 20-krotności dodatku pielęgnacyjnego. W związku z obniżeniem wieku emerytalnego, od 1 października 2017 r. kobiety będą nabywały prawo do okresowej emerytury kapitałowej już po ukończeniu 60 lat. Nowo przyznane świadczenie będzie im przysługiwało do ukończenia obniżonego wieku emerytalnego przewidzianego dla mężczyzn (65 lat).

Wejście w życie ustawy obniżającej wiek emerytalny nie skróci okresu uprawnień do okresowej emerytury kapitałowej tym kobietom, które prawo do tego świadczenia

uzyskały lub uzyskają w czasie obowiązywania podwyższonego wieku emerytalnego (przewidzianego dla mężczyzny urodzonego w tym samym roku i kwartale). Kobiety zachowują prawo do emerytury do czasu ukończenia wieku, chyba że wcześniej prawo to wygaśnie z innych powodów (np. w wyniku wyczerpania środków na subkoncie). Wtedy środki pozostające jeszcze na subkoncie zasilą emeryturę z I filaru, która zostanie na nowo obliczona z uwzględnieniem aktualnej kwoty składek emerytalnych oraz nowej wartości średniego dalszego trwania życia (ustalonej dla wieku „męskiego”). Ustawa obniżająca wiek emerytalny przewiduje jednak dla tych kobiet możliwość wcześniejszego przeliczenia emerytury z FUS (z tzw. I filaru).

Przykład

Anna K., urodzona 15 grudnia 1955 r., w dniu 15 grudnia 2016 r. ukończyła obecnie obowiązujący podwyższony wiek emerytalny, wynoszący dla kobiet urodzonych w IV kwartale 1955 r. 61 lat. Po ukończeniu tego wieku przyznano jej prawo do emerytury z FUS oraz do okresowej emerytury kapitałowej. Pomimo wejścia w życie ustawy obniżającej powszechny wiek emerytalny od 1 października 2017 r. prawo do emerytury z II filaru będzie jej przysługiwało do czasu ukończenia podwyższonego wieku emerytalnego przewidzianego dla mężczyzn urodzonych w IV kwartale 1955 r., wynoszącego 67 lat (tj. do 14 grudnia 2022 r.). Niezależnie jednak od tego, po ukończeniu 65 lat (15 grudnia 2020 r.), a przed ukończeniem 67 lat, będzie mogła ubiegać się o przeliczenie emerytury z FUS z uwzględnieniem środków zgromadzonych na subkoncie oraz nowych składek emerytalnych zewidencjonowanych na koncie po przyznaniu emerytury, a także przy zastosowaniu średniego dalszego trwania życia właściwego dla jej aktualnego wieku. Od dnia dokonania tego przeliczenia utraci prawo do okresowej emerytury kapitałowej.

3. Koniec emerytury częściowej

Ustawa obniżająca wiek emerytalny przewiduje likwidację emerytury częściowej przysługującej osobom z długim stażem ubezpieczeniowym, które ukończyły 62 lata (kobieta) i 65 lat (mężczyzna), a nie osiągnęły jeszcze podwyższonego wieku emerytalnego. W praktyce świadczenie to mogą obecnie uzyskać mężczyźni po ukończeniu wieku 65 lat. W związku z tym, że ustawa z 16 listopada 2016 r. obniżyła dla nich powszechny wiek emerytalny właśnie do 65 lat, ustawodawca uznał za zbędne utrzymywanie w systemie emerytalnym świadczenia z takim samym warunkiem wieku.

Nowe przepisy gwarantują uzyskanie emerytury częściowej przez tych mężczyzn, którzy warunki do jej przyznania spełnią przed wejściem w życie ustawy, nawet jeśli

wniosek o to świadczenie zgłoszą później. Uprawnienia zachowają też oczywiście ci, którym już przyznano emeryturę częściową (lub uzyskają to świadczenie przed wejściem w życie omawianej nowelizacji). Będą oni mogli pobierać emeryturę częściową aż do czasu przejścia na pełną emeryturę.

4. Inne zmiany korzystne dla uprawnionych

Ustawa przywracająca wiek emerytalny (obowiązujący przed 1 stycznia 2013 r.) wprowadzi również wiele innych rozwiązań związanych z obniżeniem powszechnego wieku emerytalnego. Należy do nich zaliczyć przede wszystkim:

- zagwarantowanie uprawnień do emerytur pomostowych, nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych do czasu ukończenia obecnie obowiązującego podwyższonego wieku emerytalnego,
- przedłużenie do 31 sierpnia 2018 r. możliwości ubiegania się o emeryturę nauczycielską przysługującą bez względu na wiek na podstawie Karty Nauczyciela,
- przywrócenie dla wszystkich kobiet wymogu posiadania co najmniej 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego (zamiast obecnie obowiązującego odpowiednio podwyższonego wieku),
- skrócenie okresu opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta za kobiety pobierające świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekunów,
- zagwarantowanie ochrony przedemerytalnej do czasu ukończenia odpowiednio podwyższonego wieku emerytalnego.

II. OBNIŻENIE WIEKU EMERYTALNEGO DLA PRACOWNIKÓW SFERY BUDŻETOWEJ

Przypomnijmy, że powszechny wiek emerytalny obejmuje wszystkie grupy zawodowe pozostające w systemie ubezpieczeń społecznych, w tym również pracowników sfery budżetowej. Wiek ten jest podwyższany sukcesywnie od 1 stycznia 2013 r. dla kobiet urodzonych po 31 grudnia 1952 r. oraz mężczyzn urodzonych po 31 grudnia 1947 r. – według zasady, że dla urodzonych w każdym kolejnym kwartale jest on wyższy o 1 miesiąc. Docelowo wiek ten miał wynosić 67 lat dla wszystkich – zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

W związku z wejściem w życie nowelizacji z 16 listopada 2016 r. od 1 października 2017 r. powszechny wiek emerytalny będzie wynosił ponownie 60 lat dla kobiet oraz 65 lat dla mężczyzn. Na zmianach skorzystają nie tylko te osoby, które obniżony wiek emerytalny ukończą po wejściu w życie nowych regulacji. Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w nowelizacji z 16 listopada 2016 r. – możliwość wcześniej-